

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 342/2011

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Α1 ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΩΝ

Συνεδρίαση της 27^{ης} Ιουλίου 2011

Σύνθεση:

Πρόεδρος: Νικόλαος Μαυρίκας, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Μέλη: Ιωάννης Σακελλαρίου, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ, Βλάσιος Βούκαλης, Χριστόδουλος Μπότσιος, Ανδρέας Φυτράκης, Μιχαήλ Απέσσος, Ιωάννης Διονυσόπουλος, Αντώνιος Κλαδιάς, Παρασκευάς Βαρελάς, Νίκη Μαριόλη, Τακουή -Κουήν Χουρμουζιάν, Δήμητρα Κεφάλια, Γεώργιος Ανδρέου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Αγγελική Καστανά, Πάρεδρος ΝΣΚ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ: ΥΠ.ΠΟ.Τ./ΓΔΑΠΚ/ΔΤΠΠΑ/94163/3067/30-9-2010
έγγραφο του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού / Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων
και Πολιτιστικής Κληρονομιάς / Δ/ση Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών
Αγαθών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ: α) Εάν είναι σε ισχύ οι υπ' αριθμ.
ΥΠ.ΠΟ./ΑΡΧ./Β2/Φ99/32742/469/16-7-1991 (ΦΕΚ 639/7-8-1991 τ.Β) και
ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β2/Φ99/32741/470/16-7-1991 (ΦΕΚ 633/7-8-1991 τ.Β) Υπουργικές

Αποφάσεις, μετά την δημοσίευση του νέου Αρχαιολογικού Νόμου (Ν.3028/2002). Υπάρχει χρονικός περιορισμός από τον Ν. 3028/2002 για την διαδικασία επανακήρυξης των αντικειμένων που χαρακτηρίστηκαν με τις παραπάνω Υ.Α.; **β)** Εάν νομιμοποιούνται οι αρχές να προχωρούν σε κατασχέσεις θρησκευτικών εικόνων μεταγενέστερων του 1830; **γ)** Στην έννοια των λειτουργικών αντικειμένων της πργ. 1β του άρθρου 20 του Ν.3028/2002, περιλαμβάνονται όλα τα βιβλία, τα οποία αποτελούν μέσο διεξαγωγής των λατρευτικών ακολουθιών στους Ι. Ναούς και τις Ι. Μονές (Ευαγγέλια, Ψαλτήρια, Μηνιαία, Πεντηκοστάρια, Ευχολόγια, Ωρολόγια, Τυπικά κ.ά.); και **δ)** Εάν νομιμοποιούνται οι διωκτικές Αρχές να προχωρούν σε κατασχέσεις λειτουργικών θρησκευτικών βιβλίων, τα οποία χρονολογούνται μεταξύ του 1453 και 1830 και βρίσκονται στα χέρια ιδιωτών, εκδοτών και παλαιοπωλών;

Επί του ανωτέρω ερωτήματος εισηγούμαι τα ακόλουθα:

Β.Ι. Κρίσιμες διατάξεις.

Α. Στο άρθρο 24 του Συντάγματος 1975/1986/2001 ορίζονται τα

εξής:

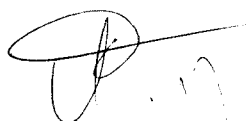
«1. Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας ...2....3....4....5...6. Τα μνημεία, οι παραδοσιακές περιοχές και τα παραδοσιακά στοιχεία προστατεύονται από το Κράτος. Νόμος θα ορίσει τα αναγκαία για την πραγματοποίηση της προστασίας αυτής περιοριστικά μέτρα της ιδιοκτησίας, καθώς και τον τρόπον και το είδος της αποζημίωσης των ιδιοκτητών».

Β. Στο Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΦΕΚ Α' 153) ορίζονται εξής:

Άρθρο 1.

Αντικείμενο

«1. Στην προστασία που παρέχεται με τις διατάξεις του παρόντος νόμου υπάγεται η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας από τους αρχαιολογικούς χρόνους μέχρι σήμερα. Η προστασία αυτή έχει ως σκοπό τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης χάριν της παρούσας και των μελλοντικών γενεών και την αναβάθμιση του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

2. Η πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας αποτελείται από τα πολιτιστικά αγαθά που βρίσκονται εντός των ορίων της ελληνικής επικράτειας, συμπεριλαμβανομένων των χωρικών υδάτων, καθώς και εντός άλλων θαλάσσιων ζωνών στις οποίες η Ελλάδα ασκεί σχετική δικαιοδοσία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Η πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει και τα άυλα πολιτιστικά αγαθά.3.....».

Άρθρο 2.

Έννοια όρων

«Για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου:

α) Ως πολιτιστικά αγαθά νοούνται οι μαρτυρίες της ύπαρξης και της ατομικής και συλλογικής δραστηριότητας του ανθρώπου.

β) Ως μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που αποτελούν υλικές μαρτυρίες και ανήκουν στην πολιτιστική κληρονομιά της Χώρας και των οποίων επιβάλλεται η ειδικότερη προστασία βάσει των εξής διακρίσεων:

αα) Ως αρχαία μνημεία ή αρχαία νοούνται όλα τα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στους προϊστορικούς, αρχαίους, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς χρόνους και χρονολογούνται έως και το 1830, με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 20. Στα αρχαία μνημεία συμπεριλαμβάνονται σπήλαια και παλαιοντολογικά κατάλοιπα για τα οποία υπάρχουν ενδείξεις ότι συνδέονται με την ανθρώπινη ύπαρξη.

ββ) Ως νεότερα μνημεία νοούνται τα πολιτιστικά αγαθά που είναι μεταγενέστερα του 1830 και των οποίων η προστασία επιβάλλεται λόγω της ιστορικής, καλλιτεχνικής ή επιστημονικής σημασίας τους, κατά τις διακρίσεις των άρθρων 6 και 20.

γγ) Ως ακίνητα μνημεία νοούνται τα μνημεία που υπήρξαν συνδεδεμένα με το έδαφος και παραμένουν σε αυτό ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών, καθώς και τα μνημεία που βρίσκονται στο έδαφος ή στο βυθό της θάλασσας ή στον πυθμένα λιμνών ή ποταμών και δεν είναι δυνατόν να μετακινηθούν χωρίς βλάβη της αξίας τους ως μαρτυριών. Στα ακίνητα μνημεία συμπεριλαμβάνονται οι εγκαταστάσεις, οι κατασκευές και τα διακοσμητικά και λοιπά στοιχεία που αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τους, καθώς και το άμεσο περιβάλλον τους.

δδ) Ως κινητά μνημεία νοούνται τα μνημεία που δεν θεωρούνται ακίνητα. γ).....».

Άρθρο 20

Διακρίσεις κινητών - Μνημείων - Χαρακτηρισμός

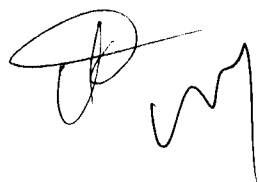
«1. Στα κινητά μνημεία περιλαμβάνονται:

- α) αυτά που χρονολογούνται έως και το 1453,
- β) τα μεταγενέστερα του 1453, που χρονολογούνται έως και το 1830 και αποτελούν ευρήματα ανασκαφών ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας ή που αποσπάστηκαν από ακίνητα μνημεία, καθώς και οι θρησκευτικές εικόνες και λειτουργικά αντικείμενα της ίδιας περιόδου,
- γ) τα μεταγενέστερα του 1453, που χρονολογούνται έως και το 1830, δεν υπάγονται στην περίπτωση β/ και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής, εθνολογικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής ή επιστημονικής σημασίας τους
- δ) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που είναι προγενέστερα των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής, εθνολογικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή εν γένει ιστορικής ή επιστημονικής σημασίας τους και
- ε) τα νεότερα πολιτιστικά αγαθά που ανάγονται στην περίοδο των εκάστοτε τελευταίων εκατό ετών και χαρακτηρίζονται μνημεία λόγω της ιδιαίτερης κοινωνικής, τεχνικής, λαογραφικής, εθνολογικής ή εν γένει ιστορικής, καλλιτεχνικής, αρχιτεκτονικής, βιομηχανικής ή επιστημονικής σημασίας τους. 2. Τα αρχαία κινητά μνημεία που υπάγονται στις περιπτώσεις α' και β' της παραγράφου 1 προστατεύονται από το νόμο χωρίς να απαιτείται η έκδοση οποιασδήποτε διοικητικής πράξης. Τα πολιτιστικά αγαθά των περιπτώσεων γ', δ' και ε' της παραγράφου 1 χαρακτηρίζονται μνημεία με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Υπηρεσίας και γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. 3.....4.....5..... 6. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, η οποία εκδίδεται με εισήγηση της Υπηρεσίας, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί, κατ' εξαίρεση, να χαρακτηρίζονται μνημεία, ομοειδείς κατηγορίες κινητών πολιτιστικών αγαθών που παρουσιάζουν ιδιαίτερη κοινωνική, τεχνική, λαογραφική, εθνολογική ή εν γένει ιστορική, καλλιτεχνική ή επιστημονική σημασία, εφόσον σπανίζουν, ο ατομικός προσδιορισμός τους είναι δυσχερής και συντρέχει κίνδυνος απώλειας ή καταστροφής τους 7.....».

Άρθρο 21

Κυριότητα Κινητών μνημείων

« 1. Τα αρχαία κινητά μνημεία που χρονολογούνται έως και το 1453 ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα και νομή, είναι ανεπίδεκτα χρησιμοποίησης και είναι εκτός συναλλαγής κατά την έννοια του άρθρου 966 του Αστικού Κώδικα.

2. Δικαίωμα κυριότητας σε εισαγόμενα αρχαία που χρονολογούνται έως και το 1453 αναγνωρίζεται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 33 και των παραγράφων 5 και 7 του άρθρου 28. 3. Τα αρχαία κινητά μνημεία που αποτελούν ευρήματα ανασκαφής ή άλλης αρχαιολογικής έρευνας ανεξάρτητα από τη χρονολόγησή τους, ανήκουν κατά κυριότητα και νομή στο Δημόσιο, είναι ανεπίδεκτα χρησιμευσιμότητας και εκτός συναλλαγής.

4. Το δικαίωμα κυριότητας σε άλλα κινητά μνημεία μεταγενέστερα του 1453 ασκείται υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις του παρόντος νόμου. 5. Η εξαίρεση του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 1039 Α.Κ. δεν ισχύει για κινητά μνημεία».

Άρθρο 23

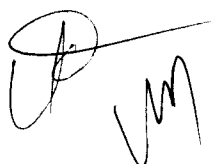
Κατοχή κινητών μνημείων

«1. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από γνώμη του Συμβουλίου, μπορεί να χορηγείται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο άδεια κατοχής κινητού αρχαίου μνημείου του οποίου η κυριότητα ανήκει στο Δημόσιο.

2. άδεια κατοχής χορηγείται στο πρόσωπο που δηλώνει, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 24, κινητό αρχαίο που χρονολογείται έως και το 1453, ύστερα από σχετική αίτησή του, εκτός εάν: α) το αρχαίο είναι ιδιαίτερα μεγάλης επιστημονικής ή καλλιτεχνικής σημασίας και είναι ανάγκη να βρίσκεται υπό την άμεση προστασία του Δημοσίου β) ο αιτών δεν διασφαλίζει την ικανοποιητική φύλαξη και διατήρησή του, ιδίως εάν δεν δηλώνει κατάλληλο τόπο για τη φύλαξή του ή γ) ο αιτών δεν παρέχει τα εχέγγυα για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του κατόχου και ιδίως αν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα για κακούργημα ή παράβαση της νομοθεσίας για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ή για πλαστογραφία, δωροδοκία, κλοπή, υπεξαίρεση ή αποδοχή προϊόντων εγκλήματος. Το κώλυμα υπάρχει και για όσο χρόνο εκκρεμεί η ποινική δίωξη για μια από τις παραπάνω πράξεις. Η αίτηση μπορεί επίσης να απορριφθεί αν διατάχθηκε η αναστολή εκτέλεσης της ποινής που επιβλήθηκε για μια από τις παραπάνω πράξεις ή αν η ποινική δίωξη για μια από αυτές έπαυσε οριστικά λόγω παραγραφής. Αν ο αιτών είναι νομικό πρόσωπο, τα πιο πάνω κωλύματα πρέπει να μην συντρέχουν στο πρόσωπο αυτών που ασκούν ή άσκησαν τη διοίκησή του. 3.....».

Άρθρο 24

Δήλωση, υπόδειξη κινητών μνημείων και αμοιβή

«1...2. Κάθε πρόσωπο το οποίο αποκτά την κυριότητα μνημείου μεταγενέστερου του 1453, που υπάγεται στις παραγράφους 1 β και 6 του άρθρου 20, οφείλει να υποβάλει χωρίς υλαίπια καθυστέρηση στις αρχές της προηγούμενης παραγράφου δήλωση για τον τρόπο με τον οποίο περιήλθε σε αυτό και για τα στοιχεία του προηγούμενου κατόχου του. 3...»

Άρθρο 58

Παράβαση της υποχρέωσης δήλωσης μνημείου

«Όποιος παραλείπει τη δήλωση που επιβάλλεται από τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 8 και της παραγράφου 1 του άρθρου 24 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών (3) ετών. Όποιος παραλείπει τη δήλωση που επιβάλλεται από τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 24 ή της παραγράφου 2 του άρθρου 33 τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών. Στην περίπτωση των μνημείων που χαρακτηρίζονται κατά την παράγραφο 6 του άρθρου 20 του νόμου αυτού, το έγκλημα του προηγούμενου εδαφίου τελείται μόνο εφόσον ο υπόχρεος προς δήλωση έλαβε αποδεδειγμένα γνώση της διοικητικής πράξης χαρακτηρισμού. Στην περίπτωση του προηγούμενου εδαφίου ο δράστης τιμωρείται με χρηματική ποινή έως 50.000 ευρώ και σε περίπτωση υποτροπής με φυλάκιση μέχρι δύο (2) ετών».

Άρθρο 73

«1...2...3...4...5...6...7...8...9...10. Πολιτιστικά αγαθά που έχουν χαρακτηρισθεί ως προστατευόμενα σύμφωνα με τις διατάξεις της προϊσχύουσας νομοθεσίας προστατεύονται στο εξής κατά τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Πολιτιστικά αγαθά που έχουν ήδη χαρακτηρισθεί κατά κατηγορίες χαρακτηρίζονται εκ νέου σύμφωνα με τη διαδικασία και υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του παρόντος νόμου. Έως τότε προστατεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου που εφαρμόζονται αναλόγως».

Γ. Στην υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ ΑΡΧ/ Β2/ Φ99/ 32742/ 469/ 16-7-1991 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ 639/Β/07-8-1991) ορίζονται τα εξής:

«Χαρακτηρίζονται ως καλλιτεχνικά και ιστορικά – διατηρητέα μνημεία όλα τα εκκλησιαστικά και εν γένει θρησκευτικά έργα ξυλογλυπτικής, μεταλλοτεχνίας, εν γένει γλυπτικής και κεντητικής, τα ιερά άμφια, τα ιερά σκεύη από οποιοδήποτε υλικό, οι λιθογραφίες, χαλκογραφίες, και ξυλογραφίες, τα χειρόγραφα, τα έντυπα βιβλία, που έχουν κατασκευασθεί από το χρόνο της Αλώσεως (1453) μέχρι τη σύσταση του νεώτερου Ελληνικού Κράτους (1830)».

Επίσης, στην υπ' αριθμ. **ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β2/Φ99/32741/470/16-7-1991** απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (ΦΕΚ 633/Β/7-8-1991) ορίζεται ότι «Χαρακτηρίζονται ως έργα τέχνης, που χρήζουν ειδικής κρατικής προστασίας τα εκκλησιαστικά έργα τέχνης (κειμήλια κάθε είδους, ιερά σκεύη και άμφια) που κατασκευάστηκαν από το 1830 μέχρι το τέλος του 19^{ου} αιώνα».

Δ. Στο άρθρο 45 πργ. 1 του Ν. 590/1977 «Περί του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας της Ελλάδος» (ΦΕΚ Α146), ορίζονται τα εξής: «Οι ιεροί ναοί, τα εν λατρευτική χρήσει ιερά σκεύη, άμφια, λειτουργικά βιβλία και εικόνες αποτελούν πράγματα ιερά, καθιερωμένα ή ηγιασμένα, και ισχύουν επ' αυτών οι διατάξεις των άρθρων 966 και 971 του Αστικού Κώδικα».

Ε. Τέλος στο άρθρο 258 του Κ. Ποιν. Δ. ορίζονται τα εξής:

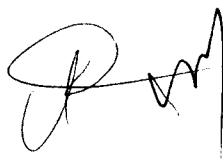
«Μόλις τελειώσει μία έρευνα, συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 149 κ.ε. Τα πράγματα που βρέθηκαν κατάσχονται και υποβάλλονται σε μεσεγγύηση με την τήρηση των άρθρων 259-266».

II. Ερμηνεία διατάξεων – Παραδοχές.

Από την ερμηνεία των ως άνω διατάξεων αυτοτελώς και σε συνδυασμό μεταξύ τους, συνάγονται τα ακόλουθα:

Α. Με τις άνω συνταγματικές διατάξεις, ο συντακτικός νομοθέτης, αναγνωρίζοντας τη σημασία της διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Χώρας, καθιέρωσε, για πρώτη φορά, αυξημένη προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος, δηλαδή των μνημείων και λοιπών στοιχείων που προέρχονται από την ανθρώπινη δραστηριότητα και συνθέτουν την ιστορική, καλλιτεχνική, τεχνολογική και εν γένει την πολιτιστική κληρονομιά.

Β. α. Σε εκτέλεση των άνω συνταγματικών διατάξεων εκδόθηκε ο **Ν.3028/2002**, ο οποίος διαλαμβάνει σαφείς και ουσιώδεις διατάξεις για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς της χώρας από τους αρχαιότατους χρόνους μέχρι σήμερα. Τα μνημεία, ως μαρτυρίες του ανθρώπινου βίου, που αφενός, αποτελούν αναγκαίο παράγοντα για τη διαμόρφωση και τη διατήρηση της ιστορικής μνήμης και των συλλογικών ταυτοτήτων, καθώς και για τη διασφάλιση, χάρις των επερχομένων γενεών, της ιστορικής συνέχειας και παραδόσεως, και, αφετέρου, συμβάλλουν στην ποιότητα ζωής, συνιστούν ουσιώδες στοιχείο της πολιτιστικής κληρονομιάς, η προστασία της οποίας αποτελεί υποχρέωση της Πολιτείας και

συγχρόνως, ενόψει και των Συνταγματικών διατάξεων, ευθύνη και δικαίωμα του καθενός (**πρβλ. ΣΤΕ 887/2008, 1445/2006 κ.α.**).

β. Τα μνημεία διακρίνονται, αφ' ενός μεν σε αρχαία και νεότερα, αφ' ετέρου σε ακίνητα και κινητά. **Αρχαία μνημεία** είναι αυτά που χρονολογούνται από τα απώτατα χρόνια έως και το 1830.

Νεότερα μνημεία είναι αυτά που χρονολογούνται από το 1830 έως σήμερα.

Ειδικότερα ως προς τα **κινητά μνημεία**:

Όσα χρονολογούνται έως και το 1453 είναι όλα αρχαία μνημεία εκ του νόμου. Τα μεταγενέστερα του 1453 έως και το 1830, δηλαδή τα μεταβυζαντινά, είναι εκ του νόμου μνημεία και προστατεύονται, χωρίς να απαιτείται χαρακτηρισμός, εφόσον αποτελούν ευρήματα ανασκαφών, εφόσον αποσπάστηκαν από ακίνητα μνημεία και εφόσον είναι εικόνες ή θρησκευτικά λειτουργικά αντικείμενα. Τα μνημεία που υπάγονται σε αυτές τις τρεις κατηγορίες μεταβυζαντινών κινητών **είναι εκ του νόμου προστατευόμενα χωρίς να απαιτείται διοικητική πράξη χαρακτηρισμού.**

Τα υπόλοιπα μεταβυζαντινά κινητά της περιόδου 1453-1830 **πρέπει να χαρακτηρισθούν ως μνημεία** με την έκδοση σχετικής διοικητικής πράξης. Όσα συνεπώς δεν είναι ευρήματα ανασκαφών, όσα δεν έχουν αποσπαστεί από ακίνητα μνημεία και όσα δεν είναι εικόνες ή λειτουργικά αντικείμενα, πρέπει να χαρακτηριστούν ως τέτοια, εφόσον αυτό είναι αναγκαίο λόγω της ιστορικής τους σημασίας.

Ίδια είναι η μεταχείριση και ως προς τα νεότερα κινητά μνημεία που ανάγονται στην περίοδο από το 1830 έως και πριν τα τελευταία εκατό χρόνια. Πρέπει να χαρακτηρίζονται ως μνημεία, λόγω της σημασίας τους οπότε και εμπίπτουν στο πεδίο προστασίας του νόμου. Τα νεότερα που ανάγονται στην περίοδο των τελευταίων εκατό χρόνων έως σήμερα μπορούν να χαρακτηρίζονται επίσης ως μνημεία και να προστατεύονται, αλλά στην περίπτωση αυτήν δεν αρκεί η συνήθης σημασία, απαιτείται να έχουν ιδιαίτερη σημασία. Απαιτείται συνεπώς και ιδιαίτερη και πιο αναλυτική αιτιολογία της σχετικής διοικητικής πράξης. Περαιτέρω, τα αποτελέσματα του χαρακτηρισμού επέρχονται από την κοινοποίηση της εισήγησης της Υπηρεσίας, άρα και πριν εκδοθεί η τελική πράξη.

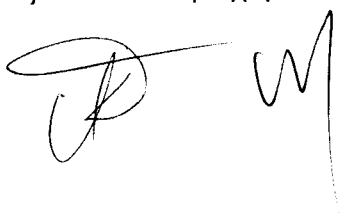
Με την παράγραφο 6 του άρθρου 20 του Ν. 3028/2002 προβλέπεται, κατ' εξαίρεση, δυνατότητα χαρακτηρισμού κατά κατηγορίες. Δεν χρειάζεται να είναι ο χαρακτηρισμός ατομικός για κάθε κινητό μνημείο, αλλά μπορεί να περιληφθούν στην προστασία ολόκληρες κατηγορίες μνημείων με μία πράξη κανονιστικού χαρακτήρα. (Βλ.Εισηγητική έκθεση του Αρχαιολογικού Νόμου).

γ. Η κυριότητα κινητών μνημείων ρυθμίζεται στο άρθρο 21 του Αρχαιολογικού Νόμου. Έτσι, τα κινητά εφ' όσον είναι αρχαία μνημεία και χρονολογούνται έως το 1453, ανήκουν στο Δημόσιο κατά κυριότητα, είναι πράγματα εκτός συναλλαγής και ανεπίδεκτα χρησικτησίας.

Η κυριότητα κινητών αρχαίων που εισάγονται και χρονολογούνται έως το 1453 αναγνωρίζεται και διατηρείται υπό δύο πολύ αυστηρές προϋποθέσεις: εφόσον δεν έχουν εξαχθεί από τη χώρα την τελευταία 50ετία πριν την εισαγωγή τους και εφόσον δεν είναι προϊόντα κλοπής ή λαθρανασκαφής. Αναγνωρίζεται, επίσης, η κυριότητα κινητών αρχαίων της ίδιας περιόδου στα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα και σε άλλες ενώσεις προσώπων που εκπροσωπούν θρησκείες ή δόγματα. Η κυριότητα όλων των κινητών αυτής της περιόδου είναι δυνατόν να μεταβιβαστεί εν ζωή ή αιτία θανάτου υπό αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις και εφόσον το πρόσωπο προς το οποίο πρόκειται να γίνει η μεταβίβαση αναγνωριστεί ως κάτοχος.

Με τα αρχαία κινητά μνημεία εξομοιώνονται όλα τα μεταβυζαντινά κινητά που είναι προϊόντα ανασκαφής, ή έχουν αποσπασθεί από ακίνητα μνημεία ή είναι εικόνες ή λειτουργικά αντικείμενα και θεωρούνται εκ του νόμου προστατευόμενα μνημεία. Προστατευόμενα μνημεία είναι όλα τα μεταβυζαντινά εκτός των παραπάνω, καθώς και νεότερα κινητά μνημεία που έχουν χαρακτηριστεί ως τέτοια ατομικά ή κατά κατηγορίες. Στις περιπτώσεις όμως αυτές, μπορούν να ανήκουν σε ιδιώτες και επιτρέπεται η μεταβίβασή τους υπό αυστηρούς όρους και προϋποθέσεις και υπό τον έλεγχο του Υπουργείου Πολιτισμού.

δ. Στο άρθρο 23 ορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις αναγνώρισης του δικαιώματος κατοχής κινητών μνημείων που ανήκουν στο Δημόσιο. Περαιτέρω, στο άρθρο 24 και προκειμένου να εξασφαλισθούν οι αναγκαίες πληροφορίες και να επιλαμβάνεται η Υπηρεσία των ευρημάτων, θεσπίζονται οι υποχρεώσεις των προσώπων που βρίσκουν και δηλώνουν στο Υπουργείο Πολιτισμού κινητά αρχαία μνημεία και ειδικότερα ο τρόπος και το περιεχόμενο της δήλωσής τους. Την ίδια

υποχρέωση, για την υποβολή δήλωσης, έχει κάθε πρόσωπο που αποκτά την κυριότητα μνημείου μεταγενέστερου του 1453, που υπάγεται στις πργ. 1β και 6 του άρθρου 20 του Ν. 3028/2002. Ο υπόχρεος, που παραλείπει την υποβολή δήλωσης, τιμωρείται, κατ' άρθρο 58 του Αρχ. Νόμου, με φυλάκιση μέχρι (2) ετών.

ε. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 73πργ. 10 του Αρχαιολογικού Νόμου, πολιτιστικά αγαθά που έχουν κηρυχθεί, κατά κατηγορίες, ως χρήζοντα ειδικής κρατικής προστασίας, χρήζουν νέας κήρυξης με τους όρους και τις προϋποθέσεις που τίθενται με την πργ. 6 του άρθρου 20 του ίδιου Νόμου. Μέχρις ότου, όμως, εκδοθούν οι, κατ' εξουσιοδότηση της άνω μεταβατικής διάταξης (άρθρο 73 πργ. 10) Υπουργικές Αποφάσεις, οι δύο Υπουργικές Αποφάσεις **του έτους 1991 ισχύουν** και τα πολιτιστικά αγαθά που κηρύχθηκαν με αυτές προστατεύονται με τις διατάξεις του νέου Αρχαιολογικού Νόμου. Βεβαίως, δεν χρειάζεται να κηρυχθούν εκ νέου οι θρησκευτικές εικόνες και τα λειτουργικά αντικείμενα της περιόδου 1453-1830 διότι, πλέον, είναι εκ του νόμου μνημεία και προστατεύονται χωρίς να απαιτείται χαρακτηρισμός.

Περαιτέρω, η προστασία που επιφυλάσσει ο Ν. 3028/2002 για τα πολιτιστικά αγαθά που έχουν κηρυχθεί κατά κατηγορίες με τις υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β2/Φ99/32742/469/16-7-1991 και ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β2/Φ99/32741/470/16-7-1991 Υπουργικές Αποφάσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της προϊσχύσασας νομοθεσίας περί προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, δεν περιλαμβάνει και την υποχρέωση δήλωσης αυτών στην πλησιέστερη αρχαιολογική, αστυνομική ή λιμενική Αρχή, κατ' άρθρο 24 πργ. 2 του Αρχ. Νόμου. Εκτός, βέβαια, από τις θρησκευτικές εικόνες και τα λειτουργικά αντικείμενα της περιόδου 1453-1830, τα οποία, όπως προαναφέραμε, είναι εκ του νόμου αρχαία αντικείμενα και για τα οποία υπάρχει υποχρέωση δήλωσης, κατ' άρθρο 24 πργ. 2 του Ν. 3028/2002.

Γ. Κατά το ορθόδοξο εκκλησιαστικό δίκαιο η περιουσία της Εκκλησίας, δηλαδή τα εκκλησιαστικά πράγματα, διακρίνονται σε ιερά και άγια. **Ιερά** είναι όσο εξυπηρετούν άμεσα τη λατρεία και υποδιαιρούνται σε **καθιερωμένα** και σε **αγιασμένα**. **Τα πρώτα**, αποκτούν την ιδιότητά τους με ειδική τελετή και χρησιμεύουν για την τέλεση του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας (ο ναός, η αγία Τράπεζα, το δισκοπότηρο, το αντιμήνσιο). **Τα δεύτερα**, με απλή ευλογία, ή μόνο με την εισαγωγή στον ναό και εξυπηρετούν τις ιερές τελετές γενικά (άμφια, λειτουργικά

βιβλία, εικόνες). Όλα τα υπόλοιπα πράγματα, όσα δηλαδή εξυπηρετούν με έμμεσο τρόπο τη λατρεία (π.χ. καθίσματα του ναού) ή έχουν απλώς οικονομικό προορισμό, συγκροτούν την κατηγορία **των αγίων πραγμάτων** (βλ. Σ.Τρωϊάνου- Γ.Πουλή «Το Εκκλησιαστικό Δίκαιο», έκδοση 2^η σελ. 494 και Σ. Τρωϊάνου, Μ. Παπαδημητρίου «Η προστασία των μνημείων Θρησκευτικού χαρακτήρα» Χρ. Ι. Δ. ΣΤ/2006.σελ. 584-590).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα λειτουργικά βιβλία ανήκουν στα ιερά πράγματα της εκκλησίας τα αγιασμένα, ιδιότητα που την αποκτούν με την εισαγωγή τους στους Ι. Ναούς και την χρησιμοποίησή τους για την τέλεση των ιερών τελετών. Τα εν λόγω λειτουργικά βιβλία ανήκουν στην έννοια των λειτουργικών αντικειμένων του Αρχ. Νόμου και εφ' όσον ανάγονται στην περίοδο 1453 –1830 είναι εκ του νόμου αρχαία μνημεία, υπάρχει και γι' αυτά η υποχρέωση δήλωσής τους, κατ' άρθρο 24 παράγρ.2, η παράλειψη της οποίας τιμωρείται, σύμφωνα με το άρθρο 58 του Αρχαιολογικού Νόμου.

Δ. Η διάταξη του άρθρου 258 του Κ.Ποιν.Δ. επιβάλλει τη σύνταξη έκθεσης για κάθε έρευνα **και κατάσχεση** και μεσεγγύηση των πραγμάτων που βρέθηκαν. Η κατάσχεση είναι η ανακριτική πράξη, με την οποία αφαιρούνται από την κατοχή κάποιου προσώπου και παρά τη βούλησή του ορισμένα αντικείμενα, των οποίων η διατήρηση είναι απαραίτητη, είτε για την διαφώτιση του έργου της ανάκρισης, είτε για την εξασφάλιση της εκτέλεσης ορισμένων ποινών και αποζημιώσεων.

III. Εν όψει όλων προεκτεθέντων στα τεθέντα ερωτήματα αρμόζουν, κατά την ομόφωνη γνώμη του παρόντος Τμήματος, οι ακόλουθες απαντήσεις:

α) Οι Υπουργικές αποφάσεις ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β2/Φ99/32742/469/16-7-1991 (ΦΕΚ 633/7-8-1991 τ.Β') και ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Β2/Φ99/32741/470/16-7-1991, (ΦΕΚ633/7-8-1991 τ. Β'), με τις οποίες έχουν κηρυχθεί κατά κατηγορίες πολιτιστικά αγαθά, ως χρήζοντα ειδικής κρατικής προστασίας, εξακολουθούν να **ισχύουν** και τα πολιτιστικά αγαθά που κηρύχθηκαν μ' αυτές εξακολουθούν να προστατεύονται με τις διατάξεις του Ν. 3028/2002. Σε κάθε περίπτωση και ανεξαρτήτως ότι ο Αρχαιολογικός Νόμος δεν θέτει χρονικό περιορισμό, η Διοίκηση θα πρέπει να προέλθει στην επανακήρυξη των αντικειμένων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 πργ. 6, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πλήρης εφαρμογή του Αρχαιολογικού Νόμου.

β) Οι Αρχές δεν νομιμοποιούνται να προχωρούν σε κατασχέσεις θρησκευτικών εικόνων μεταγενεστέρων του 1830, καθόσον η υποχρέωση δήλωσης, κατ' άρθρο 24 πργ. 2 του Ν.3028/2002 και η ποινική τιμωρία, κατ' άρθρο 58 του ίδιου Νόμου, σε περίπτωση παράβασης της εν λόγω υποχρέωσης, αφορά τις θρησκευτικές εικόνες της περιόδου 1453 – 1830.

γ) Στην έννοια των λειτουργικών αντικειμένων της πργ. 1β του άρθρου 20 του Αρχ. Νόμου περιλαμβάνονται όλα τα λειτουργικά βιβλία, τα οποία βρίσκονται στους Ιερούς Ναούς και στις Ιερές Μονές και τα οποία χρησιμοποιούνται για την τέλεση των ιερών τελετών γενικά.

δ) Οι δικτυικές Αρχές νομιμοποιούνται να προχωρούν σε κατασχέσεις λειτουργικών θρησκευτικών βιβλίων, τα οποία χρονολογούνται μεταξύ 1453 – 1830, καθόσον είναι εκ του νόμου αρχαία και υπάρχει και γι' αυτά η υποχρέωση δήλωσής τους, κατ' άρθρο 24 πργ. 2 του Αρχ. Νόμου, η παράλειψη της οποίας τιμωρείται κατ' άρθρο 58 του ίδιου Νόμου.

Περαιτέρω, οι δικτυικές Αρχές θα νομιμοποιούνται να προχωρούν σε κατασχέσεις μη λειτουργικών θρησκευτικών βιβλίων εάν αυτά χαρακτηρισθούν ως μνημεία, σύμφωνα με τη διάταξη της πργ. 6 του άρθρου 20 του Αρχαιολογικού Νόμου, καθόσον και γι' αυτά υπάρχει υποχρέωση δήλωσής τους, η παράλειψη της οποίας τιμωρείται, σύμφωνα με τις ίδιες διατάξεις του Αρχαιολογικού Νόμου (άρθρα 24 πργ.2 και 58).

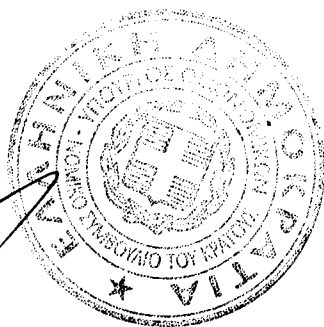
ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 28/7/2011

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Νικόλαος Μαυρίκας

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Αγγελική Χ. Καστανά

Πάρεδρος ΝΣΚ